
HEGYVIDÉKI IGEHIRDETÉSEK

KEGYELEM - GYÓGYULÁSRA

Róma 16,17-20

2018. JÚNIUS 17.

IGEHIRDETŐ: SZABÓ ISTVÁN

Lekció: Lukács evangéliuma 1,65-75.

Imádkozunk: Hódoló szívvel jövünk Hozzád, mennyei Atyánk, és kéréssel. Neked hódolunk és magasztalunk minden áldásodért, kegyelmedért és hűségedért. És kérünk, add, hogy Lelked által teljes szívből csatlakozhassunk a próféta énekéhez, hogy mi is elmondhassuk, megvallhassuk készségünket: szeretnénk Neked szolgálni szabadságban és igazságban, szentségben és tisztaságban életünk minden napján. Hadd töltsük be szent törvényedet, szereteted parancsát, hitben járva, élő reménységgel. Nevedet dicsőíteni szóval, tettel, egész életünkkel - legyen ez boldog célunk. Kérünk hát, oldozz fel minden bűnterhünk alól, vedd el szívünkéből a kétséget, a lázadozást, az ellenségeskedést, békítsd önmagadhoz életünket, hogy a Krisztusban megismert igazság szerint élhessünk és járhassunk. Taníts utadon járni, ragyogtasd ránk Igéd világosságát, áldj meg Szentlelkeddel, az erőnek, a józanságnak, a szeretetnek Lelkével. Krisztusért, a mi szabadítókért kérünk, hallgass meg könyörgésünket. Ámen

Textus:

Kérlek pedig titeket atyámfiak, vigyázzatok azokra, akik szakadásokat és botránkozásokat okoznak a tudomány körül, melyet tanultatok; és azoktól hajoljatok el. Mert az ilyenek a mi Urunk Jézus Krisztusnak nem szolgálnak, hanem az ő hasúknak; és nyájas beszéddel, meg hízkeléssel megcsalják az ártatlanoknak szívét. Mert a ti engedelmességetek mindenekhez eljutott. Örülök azért rajtatok; de akarom, hogy bölcsék legyetek a jóban, ártatlanok pedig a rosszban. A békességnék Istene megrontja a Sátánt a ti lábaitok alatt hamar. A mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme veletek. Ámen. (Róma 16, 17-20)

Szeretett gyülekezet, kedves testvérek! Bár mostmár Lukács evangéliumát olvassuk a Biblia-olvasó kalauz szerint, mégis, engedjétek meg, hogy viszszatérjek a Római levélre és annak a végére, ahonnan a textust olvastam, hogy ekképpen bekerekítsük mindazt, amit a korábbi vasárnapokon, a Római levél kapcsán a kegyelemről hallhattunk. Jogászkodtunk, filozófuskodtunk, irodalmárokodtunk, de leginkább az apostolnak szemléletmódját követtük, aki, mint láttuk, sokféle módon próbált bemenetet adni a nagy titokhoz, amit kegyelemnek nevezünk. Láttuk, az isteni kegyelem nem ugyanolyan, mint az emberi, Isten nem ugyanúgy adja az irgalmát, mint ahogyan mi megirgalmazunk embertársainknak, Isten szeretetének végtelen a mélysége. Ezt akarta az apostol bemutatni, hogy mi is belecsozádkozunk, ahogy szép ádventi énekünkben is énekeljük: «álmélkodással csodáljuk véghetetlen szerelmed». Mi több, a legutóbb még arra is buzdított bennünket, hogy tegyük csak mérlegre, fontoljuk meg. Egészen pontosan, természetesen, nem mi tesszük mérlegre Istent, hanem önmagunkat tesszük Isten kegyelmének mérlegre. Nos, mindezt most be kell kerekíteni, – de már ahogy mondom ezt a szót, érzem is, hogy rosszul mondom. Nem bezárjuk most az isteni kegyelemről való gondoskodásunkat, hanem épenséggel kinyitjuk.

A Római levél vége különös módon fejeződik be. Akik sokat olvassák a bibliai leveleket, elsőre talán nem csodálkoznak, mert az apostoli levelek mind így érnek véget; köszöntések sorjázna itt, ahogy illik. Mi is úgy szoktunk egy levelet befejezni, hogy például: tisztelettel, kiváló tisztelettel, szeretettel, stb. Mi reformátusok áldáskívánással fejezzük be. De itt, a köszöntések után, az apostol belekezd még valamibe, mintha nem tudná elengedni az üzenetet, a mondanivalót. Kicsit ahhoz hasonlít, ahogy én szoktam prédikálni (elnézést kérek az apostoltól, hogy őt most magamhoz hasonlítom). Sokszor szoktam mondani igehirdetésben: és befejezésül..., aztán mondom egy szakaszt, és utána végül..., legutoljára..., így sorban szakaszoként. És látom a gyülekezet tagjain, hogy sóhajtoznak: most már tényleg, tessék befejezni! Nos, mintha az apostol is így lenne, itt, a 16. rész végén. Szinte háromszor fejezi be a levelet klasszikus módon, ámennel. Most én ezekből csak az első befejezést olvastam föl. Ebben is súlyos mondanókat köt a szívünkre az apostol, és éppen az isteni kegyelem fényében teszi. Így mondja: a mi Urunk Jézus Krisztusunknak kegyelme legyen veletek! Ez lehetne ugyan valami általános jókívánság is, de különös ereje van az megfogalmazottak fényében.

Ha a Római levelet egy szuszra olvassuk végig, az az érzésünk alakulhat ki, hogy itt egészen másképpen beszél az apostol, mint szokott. Tudjuk, mennyire harcias és hadakozó természete volt Pálnak. Hadd utaljak a Galata levélre, ott olyanokat mond, amit nem tesszük ki a kirakatba: ostoba galácabeliek, vagy: legyen átok, aki másként mondja az evangéliumot... Vagy ha a Korinthusi levelet olvassuk: ne menjetek közéték újra, mert akkor ostorral megyek közéték... Ehhez képest a Római levél igen szelídre

van fogva, talán éppen azért, mert nagy és mély tanítást közöl az apostol, és nem akarja elrontani keménykedéssel; vagy csak egyszerűen azért, mert még nem ismeri a római keresztyéneket, és nem akar ajtóstól rontani a házba. Nem illik egy bemutatkozó levélben mindjárt harcba kezdeni. S talán azért szelíd, mert feltárja belső vívódásait is – olvassuk a 9. résztől –, és gyötrődik a saját népéért, bárcsak ismernék meg az üdvözítőt. De vég-ső soron, Istennek és embernek a mély konfliktusáról beszél, és ezt csak megilletődve teheti. Mert, ha Isten nagy mentő szeretetéről és az ember megváltásáról szólunk, a mindent eldöntő nagy drámáról, akkor nem azt kell megmutatni, hogy mi mekkora harcosok vagyunk, nem kell a magunk igazáért verekedni, elég mindent minden erővel Isten igazsága felé irányítani.

Ám most itt, a levél végén mégis tesz az apostol egy óvást; súlyos intést fogalmaz meg, egészen különlegest. Hadd olvassam még egyszer: kérek titeket, atyámfiai, vigyázzatok azokra (vagy vigyázzatok azokkal), akik szakadásokat, botránkozásokat okoznak a tudomány (a tanítás) körül, amelyeket tanultatok, – és ezektől az emberektől hajoljatok el. És olvasom ennek az intelmnek a végét is, hogy lássuk a feszültséget: a békesség Istene megrontja a sátánt a ti lábaitok alatt hamar. Hogy is van ez? Hogy legyen?

Az intés elején az apostol azt mondja, hogy *hajoljatok el* azoktól, akik botránkozást támasztanak! Mint amikor valaki elhajol egy ütés elől. És egészen pontosan ezt is jelenti, - az eklino görög ige áll itt, amit latinul declino-nak fordítunk, és aki tanult latinul, tudja azt, hogy mi a deklináció. Hajlítgatjuk a szavakat. Elhajolni, ez az a mozdulat, amikor nem keresem az ütközést, hanem elhúzódom, ha rám támadnak; vagy még inkább: rá akarnak venni valamire, de én félrehúzódom. Sok pillanata van az életünknek, amikor rá akarnak venni minket valamire, olykor nagyon erőszakosan ám! Vannak mindenféle dolgot árusító ügynökök, ez a szakmájuk, tanítják is őket, például arra, hogy ha valakihez becsengetnek és az illető kinyitja az ajtót, még mielőtt köszönnének, előbb beteszik a lábukat az ajtóba, hogy aztán ne csukhassák be az ajtót. Még inkább tudják, hogyan kell szép szavakat, kellemes mondatokat előrebocsátani, hogy rávegyenek bennünket arra, hogy vegyük meg a porszívót, a vasalót, vegyünk fel kölcsönt, stb. Napszám zúdul reánk az efféle igyekezet. És bizony, lelki és sokszor fizikai értelemben is tesz az ember ilyenkor egy mozdulatot, elhajol, elhúzódik, hogy ne érjen a fülébe a szó. Elsiklunk az elől, aki elém áll és csak mondja-mondja a magáét, rá akar venni valamire, be akar sodorni valamibe, toborzót tart, és unszol: csak tessék ezt itt aláírni, nem is kell elolvasni, jó lesz az. Az apostol itt arra inti a római gyülekezetet, hogy vigyázzatok azokkal, akik közöttetek is meg fognak jelenni, és mindenféle *szép beszédekkel és hízgelésekkel* megpróbálnak megcsalni benneteket. Hízgelés - ezt egészen pontosan úgy kellene visszaadni, hogy áldásmondás. Nem is értem, miért nem elég bátrak a magyar Biblia-fordítók, hogy ezt

a szót annak fordítsák, ami - ezt a hízélgés valójában: áldás-mondás, eulógia. Ugyanezt szót használja az apostol, amikor az úrvacsora kapcsán a hálaadás poharáról beszél (1Kor 10,16). De hát így csábítanak a családok: áldás-mondással, vedd meg, áldás lesz rajtad, áldott ember leszel! Úgy férköznek a szívünkhöz, hogy csupa kellemest mondanak nekünk. Nagy ravaszság ez, édesgetnek a keserűre, s mondják: hű, maga milyen okos ember, és ha maga okos ember, akkor ezt választja, ha maga bölcs ember, látja, a többi bölcs emberek már régóta így meg így gondolják ezt a dolgot. Hát maga tehetős ember, látja, a tehetős ember életéhez már csak ez meg ez illik. Ha maga jó keresztyén, sőt, modern keresztyén csak nem gondolkodik úgy, mint a régiek!

Pár napja éppen törtem a fejem, mivel fogom én ezt a hízélgő beszédet, ezt az áldást ígérő, de valójában rászédő beszédet érzékeltetni? Aztán élelem hozta az internet. Olvasom interneten, hogy Amerikában egy püspök azt mondta volna, hogy Isten nem keresztyén! Tudom Amerikában szoktak efféle bolondságokat beszélni, de, hogy egy püspök mondta volna! No, ezt már csak elolvasom! Isten nem keresztyén - mondja ez az atyafi. Elsőre azt mondom, hát persze, Isten nem keresztyén, - mi vagyunk keresztyének, és nem nyitunk azon vitát, hogy Isten római katolikus, református vagy evangélikus, netalán keleti ortodox volna, és vajon hol kereszttelték meg, és konfirmált-e, és tudja-e a katekizmust. De nyilván nem erről szól ez a bombasztikus kijelentés. Megnéztem hát alaposan, mit mond ez a püspök úr! Ő arról beszélt, mi másról, hogy véget ért a középkor, elmúlt az a világ, amikor a vallások határokat húztak maguk körül, elkülönültek, sőt vad harcokat vívtak azon, hogy ki mit gondol Istenről; ideje modernnek és korszerű keresztyének lenni - mert a modern ember már nem foglalkozik ezekkel a régies dolgokkal. Milyen régies dolgokkal? Nekiláttam és fellepoztam Tertullianus egyházatyát, Augustinus egyházatyát, megnéztem Aquinói Szent Tamást, a tridenti zsinat kánonjait, átolvastam a református hitvallásokat, de sehol leírva nem találtam ezt, így, hogy: Isten keresztyén volna. Nahát, akkor ez csak egy bombasztikus kijelentés, nem egyéb. Végezetre arra konkludáltam, hogy inkább a püspök úr nem keresztyén. Maradjunk ennyiben.

De érezzük, hogy ez a beszéd micsoda csapdát rejt: ha te korszerű vagy, úgymond, te modern vagy, ha érvényeset akarsz mondani a mai embernek, ha érdekesen akarod a vallás igazságait előadni, akkor azt így meg így kell mondani, ezt meg azt ki kell venni belőle, ezt meg azt bele kell tenni... Lám, kétezer évvel ezelőtt is modernnek voltak az akkor élő emberek, a modernség azt jelenti, hogy éppen most, itt és most. De fordítsuk meg ezt az érvelést. Pál jelzi a római gyülekezetnek, hogy jönnek majd távtanítók, akik duruzsolni fognak a fületekbe szép modern dolgokat! Például, ezt: itt van ez a Pál, aki Ábrahámról beszél nektek! De hát mikor élt Ábrahám? Ez a Pál itt Dávidról beszél nektek. De mikor élt Dávid? Ez a Pál itt zsoltárokat idézget. De hát mikor írták a zsoltárokat? Ez a Pál apostol Jé-

zus Krisztusról beszél. De az is volt már vagy 30 éve, ami Jézussal történt! Legyünk mi modernek! Abban van az áldás, abban van az előremenetel, abban van a siker, abban van az igézet. Ez hízelkedés, mondja az apostol: hajoljatok el az ilyen hízelkedőktől, áldással kupecsedőktől, keserűségre édesgetőktől! Egyszóval, mintha azt mondaná az apostol (és a Római levél is ezt sugallja): ne harcoljatok, nem szálljatok vitába, hajoljatok el tőlük. Aki – mondták nálunk, faluhelyen –, aki birkózni kezd a disznóval, ne csodálkozzon, hogy saras lesz. Nem kell velük birkózni, nem kell vitába bonyolódni. Nos, az egész keresztyénségnek van ilyen vonatkozása - nem harcolni, félrevonulni.

Mit mond Péter apostol a pünkösdi prédikációja után, azoknak, akik megértetek? Gyertek ki közülük! - «Szakasszátok el magatokat ettől a hitetlen nemzedéktől!» (ApCsel 2,40). Ha a Krisztus kegyelmét elfogadtátok, ha magatokhoz öletétek az isteni amnesztiát, már más az életek! Gyertek ki a romlottak és elveszettek közül. Nemrégiben olvastam egy könyvet (előbb-utóbb talán magyarra is lefordítják), ezt is egy amerikai írta, de ő a normálisabbak közé tartozik. Arról ír a szerző, hogy a mostani keresztyénségnek azt az utat kellene választania, amit az 5. században Nursiai Benedek választott (ez is a könyvének a címe: Szent Benedek opciója). Ki a világból, föl egy hegytetőre, vonuljunk félre, húzódjunk el. Aki járt már bencés kolostorban, láthatja a kolostor közepén ott a kerengő, amely egy kis kertet fog közre, az pedig maga a paradicsom-kert! Hagyjuk a világot, ki a világból! Hajoljunk félre mindenféle rászedés elől, mindaddig, amíg az Úr még itt tart bennünket, amíg még itt élünk, míg ezt a zarándokéletet járjuk, amíg e földi tereken vagyunk! Igen, szeretettel járunk a világban, de azért félrehajlunk az effajta kísértések elől! Tudjuk jól, mindig is volt a keresztyénségben egy erős vonulat, ma is van egy erős vonulat, amely azt hirdeti: hagyjuk a kárhozott világot, a tév-tanításokat, a fülünket édesgető szép beszédek! Megmondom őszintén, megesik, hogy amikor püspökként nyilatkozni kell valahol, aztán jön egy ateista és vállon vereget: de jól megmondta püspök úr, brávo! Én akkor megszeppenek: engem egy ateista megdicsért? - akkor lehet, hogy nem jól mondtam! Engem egy ateista ne dicsérjen, inkább piruljon el, hajtsa le a fejét, térjen meg! Megdicsér egy istentelen? Hát, akkor valami baj van! Inkább húzódjunk el, húzódjunk félre!

Ugyanakkor felolvastam az apostol intelmének a másik felét is. Ebben azt mondja a római gyülekezetnek, hogy: a békesség Istene megrontja a sátánt a ti lábaitok alatt! Itt a 2. zsoltárra utal, ez egy messiási zsoltár, amely arról zeng, hogy Isten messiása, felkent királya vasvesszővel, mint a cserepet darabokra törí Isten ellenségeit (Zsoltár 2,9). Ezt a képet használja itt az apostol. Isten hamarosan ripityomra törí, megalázza, összezúzza, tönkre teszi ellenségét, a sátánt a ti lábaitok alatt.

Ebből pedig egy másfajta ihletet veszünk; ebből azt az ítéletet vesszük,

hogy lám, azért nem hagyhatjuk a rosszat, mert undorig, csömörlésig tele a világ mindenféle káromló, hazudozó emberrel, akik az égből, a trónusok trónusáról, a mennyek mennyéből is lerángatják Istent, az ég és föld teremtetőjét, belehempergetik a sárba, és belekeverik mindenféle mocsokba. Az, hogy tagadják Isten létét, az a legkisebb, de azt végképp nem tűrjük, amikor nekiállnak a keresztyénségnek! Csak figyeljünk, ámbár nem is kell ébernek lenni, itt van magától is. Például, a nyakunkba szabadítanak egy szenilis álpüspököt, aki arról prelegál világszerte, hogy Isten nem keresztyén. Aztán, jönnek az eretnekek, akiket magas polcra ültetnek és megtapsolják őket. Vagy amikor arról beszélnek, hogy itt Magyarországon sem tanácsos megvédeni a keresztyén kultúrát, minek is azt megvédeni? Nincs is olyan, – hess ki, félre a keresztyénekkal! No, ilyenkor felövezzük magunkat, lóra, elő a karddal, támadás! Felbarátim! Előre Krisztus katonái! Ezt nem hagyjuk, megvédjük magunkat, beállunk harcolni. Jakab apostol mondja: Álljatok ellene az ördögnek és megfutamodik tőletek (Jak 4,7). Legyünk harcos keresztyének: az egész keresztyénség militia Christi, ezt még a szelíd Erasmus is így tanította. Még a reformáció előtt írt egy gyönyörű könyvet a Krisztus katonájáról, hogy milyen a Krisztus katonája, és hogyan kell a rosszal, a hazugsággal, a hamisítással, az Isten gyalázásával szembeszegülni, milyen fegyverek – persze, lelki fegyverek – kellenek a harchoz.

És akkor fel kell tennünk a nagy kérdést: elhúzódjunk-e, menjünk-e el remetének valami jól elzárt helyre, amelynek semmi köze a világot, vagy vessük-e bele magunkat a küzdelembe? Az egész kétezere éves keresztyénségnek ez az egyik nagy dilemmája. És e kettő között ingadozván, érezzük, meg kellene találnunk az egészséges egyensúlyt, hogy ne vétsük el a különbséget. Jó lenne mindig tudni, hogy mikor kell félrehajolni, félrehúzódni, mikor nem szabad beavatkozni, mikor nem fontos érvelni, és tudni, hogy mikor kell harcolni. Martin Bucer, a reformátor mondta, egyszer: a kutya is ugat, ha verik a gazdáját, én ne kiáltanék, ha gyalázzák az én Istenemet? Hát akkor szólunk, beavatkozunk! De hol van e kettő között az egyensúly, hogy ne legyen belőlünk ádáz «szamuráj», aki akkor is üt-vág és párbajozik, ha ez szükségtelen. De ne legyünk gyávák sem, mert a minden áron való elhúzóadás léha tétlenséget jelent.

Ezért mondja az apostol itt, a köszöntése végén: a mi Urunk Jézus Krisztusunknak kegyelme legyen veletek. A miután nem bekerekíteni akarom a Római levelet, hanem itt, a végén kinyitni, még egy olyan dimenzióra szeretnék röviden utalni, ami valójában az egész Isten-ember ügyben, az egész kereszténységben végighúzódik. Ez egyszerre generálja a keresztyénség körüli konfliktusokat, egyúttal azonban mindig hozza is a keresztyénség számára az igazi krisztusi győzelmet. Ezt pedig egyetlen szóba foglalom bele: gyógyítás. Gyógyítás. Ezért van keresztyénség, ezért jött el Jézus Krisztus, ezért munkálkodik közöttünk Isten Szentlelke, aki ezért ad folyton új ihleteket, inspirációkat: gyógyítani. És nézzük csak az evan-

géliumot, Jézus történetét! Miből támadt konfliktus? Mert gyógyított szombatnapon is. És kérdezi a vádaskodóktól: szabad-e szombat napon jót tenni? És miből támadt a konfliktus az apostolok idején, amikor Simon mágus pénzért meg akarta venni Péter apostoltól a gyógyítás tudományát? És miből támad ma is konfliktus, ha nem abból, hogy Isten gyógyító erői kiáradnak a világra, az életünkre, egy családra, egy közösségre, egy nemzetre, egy kontinensre, egy kultúrára, egy civilizációra?! Bizony, ha ennek az emberi oldalát nézzük, olyan ez, mint amikor orvoshoz járunk, és jobban tudjuk, mint az orvos, hogy mi a bajunk. (Diktál a beteg, felírja az orvos, - ismerjük a kis dalocskát dr. Bubó rajzfilmjéből.) Mert nem tudjuk, vagy nem akarjuk magunkat Isten gyógyító erőinek odaadni, nem engedjük oda magunkat kegyelmes kezébe, hanem vitába bocsátkozunk. Mert mi, úgymond, jobban tudjuk, majd mi megoldjuk. Vagy elégedetlenek vagyunk, ha nem úgy gyógyít az Isten, ahogy elvárjuk, mert lassabban gyógyít, mert alaposabban gyógyít, mert hosszú időt kell várni, mert mélyrehatóan akar gyógyítani, mert Isten gyógyító művészete nem instant kultúra! Láttam a múltkor egy gyógyszereklámot, azt ígerte: három perc alatt elmúlik a fejfájás! (Igaz, aztán három perc múlva vissza is jön.) De Isten nem így gyógyít, hanem alaposan, az élet gyökérig lehető! És ez a kereszténység számára nagy dráma. Hogyan is? Nos, az egyik oldalon az áll, hogy elhúzódnánk, mert nem akarunk feleslegesen vitába bocsátkozni, elmegyünk az édesgető ígérvények mellett, hiába csiklandozzák a kihívások a hiúságunkat, hiába ígérgetnek áldást, hiába gratulálnak nekünk, nem akarunk csapdába esni. A másik oldalon meg? Igenis, harcba elegyedünk, nem hagyjuk annyiban a dolgot, oda sorakozunk arcvonalban az Isten igazsága mellé. Hogy e kettő között hogyan nem őrlődünk fel, hogyan maradunk épek és egészségesek? Nos másképpen nem, csak az Úr Jézus Krisztus kegyelme által. Az ő kegyelme a gyógyításnak a kegyelme. Adja Isten Szentlelke, legyünk bár tétovák, és nem tudjuk, hogy fussunk-e hátra vagy éppen törjünk-e előre, adja Isten kegyelme, hogy amikor népe itt e világban nem tudja, igazodjon-e, vagy szembe szegüljön-e, adja nekünk ezt a mindent, szívet-lelket, megértést, istenszemléletet, egész életet meggyógyító krisztusi kegyelmet. Áradjon ki ránk a Lélek kegyelme, hogy Isten áldása teljesen a miénk lehessen és élhessünk általa. Ámen

Imádkozunk: Imádságunkban is kérünk, mennyei Atyánk, hogy a mi kezesünkért, Krisztusunkért áraszd ki ránk oltalmadat, megtartó hűségedet és gondoskodásodat. Annyi a veszedelem, annyi a megcsalattatásnak a módja és lehetősége, annyi minden édesget kívül és belül egyaránt! Add, hogy ezt a drága tudományt, az evangéliumot, irgalmas ítéletednek kihirdetését soha semmiért ne áldozzuk oda. Mert abban ismerünk meg Téged, abban ragyog fel jóságod, abból merítjük a bizodalmat erre az életre és az eljövendőre, abból áradnak hozzánk a megtartó erők és abba vetve minden hitünket tudunk igazán szeretni.

Kérünk, adj nekünk erőt, amikor helyt kell állni, amikor bizonyágtételre hívnak, sőt, kényszerítenek. Vedd el szívünk félelmét, aggodalmainkat, hogy mit mondjunk azon az órán, hiszen azt ígérte Krisztusunk, hogy a Te Szentlelked megadja nekünk a jó bizonyágot, a tanúságot, a hitvallást. De mindenek fölött azt kérjük: munkáld bennünk, közösségeinkben és rajtunk keresztül is a világot gyógyító kegyelmedet! Adj békességet, hajlítsd az emberek szívét egymáshoz, hogy testvériségben élhessünk együtt. Óv a népek vezetőit, hogy ne keressék háborúk ürügyét. Teremts békességet a mi időnkben a földön! Adj az embereknek egymáshoz hajló testvéri szívét, vitatkozások, átkozódások, a másik megtaposása helyett békességet a családokban, rokonságokban, munkahelyeken, és a népek között. Ma különösen könyörgünk egyházunkban a presbiterekért, tartsd meg őket gyülekezeti szolgálatukban, legyenek mindenben segítők az evangélium ügyének, a közösség építésének, miközben ők maguk is épülnek a hitben. Minket is áldj meg Jézus Krisztus kegyelmével, gyógyító szereteted hatalmával, a Hozzád ragaszkodás készségével. Magunkért is kérünk, akik most Igédet hallgattuk. Ezért a kegyelemért kérünk, amit Jézus Krisztusban kinyilvánítottál, és kész vagy nekünk ajándékozni, hogy Lelked áldott jelenlétében éljünk általa. Ámen